

**Державна наукова установа
"Книжкова палата України імені Івана Федорова"**

**Аналітичний огляд
Книги України у дзеркалі державної бібліографії
(за матеріалами державного бібліографічного
показника "Літопис книг" за 2012 р.)"**

Київ • 2013

Мета дослідження: виявлення тематичної спрямованості книговидання в Україні у відповідності з галузями науки.

Метод дослідження: бібліометричний аналіз.

Предмет дослідження: БД державної бібліографії книжкових видань 2012 рік.

Одним із показників рівня розвитку країни та культури нації є продуктивність видавничої галузі, зокрема показники випуску книжкових видань. До електронних інформаційних продуктів, якими є сукупність бібліографічних записів про випущені в країні видання, пред'являються підвищені вимоги, що відповідають рівню інформатизації суспільства. Такими електронними продуктами є БД державної бібліографії, які входять до національного інформаційного фонду України.

Сучасні тенденції книговидання як результату діяльності суб'єктів видавничої справи України позначаються на загальному стані забезпечення інтелектуальних і духовних потреб населення. На формування відповідного видавничого репертуару впродовж останнього часу впливали різноманітні чинники: від громадсько-політичних і соціально-гуманітарних до економічних. Належне розуміння того, що являє собою певний сегмент галузевого документного потоку України, якою є його суспільна роль, можливе лише за умови здійснення систематичних поліаспектних досліджень потоків видань, що формують цей сегмент. Найоптимальніших з цієї точки зору результатів подібних досліджень можливо досягти, на нашу думку, завдяки застосуванню бібліометричних методів. Бібліометричні показники дозволяють виявити об'єктивний стан випуску літератури у визначений період, допомагають розкрити закономірності розвитку та визначити на цій основі напрями вдосконалення видавничої діяльності¹.

На сьогодні вкрай актуальним є удосконалення та розвиток національної системи збирання, зберігання та передавання інформації в галузі видавничої справи для оперативного поширення в інформаційному просторі та прискорення обігу інформації. Щоб надати можливість зорієнтуватись у потоці книжкової продукції, з метою найповнішого і своєчасного інформування читачів Книжкова палата України розгортає сучасну інформаційну систему створення й розповсюдження бібліографічної продукції.

Книжкова палата України постійно удосконалює засоби створення і ведення електронних баз даних бібліографічної інформації та підготовки бібліографічних покажчиків, що являють собою впорядковану сукупність бібліографічних записів на книги та брошури, наведених за певними правилами складання.

Розгалужена система бібліографічної інформації Книжкової палати України всебічно охоплює різні види книжкової продукції України і являє собою ґрунтовну базу для створення і

¹ Сілкова Г. В. Бібліометричні методи в системі наукового пізнання ринку художньої літератури України / Г. В. Сілкова, М. С. Костенко, О. В. Степанюк // Поліграфія і видавничча справа : міжвідом. наук. зб. / Укр. акад. друкарства. – Л., 2007. – Вип. 4. – С. 49–55.

видання державних бібліографічних покажчиків, серед яких соціально значущим і необхідним елементом книжкової справи є "Літопис книг", що виходить друком з 1924 р. і містить вичерпну бібліографічну інформацію про книги та брошури з усіх галузей знань: наукові, науково-популярні, навчальні, довідкові, релігійні, офіційні, громадсько-політичні, літературно-художні та видання для дітей і юнацтва тощо. Випуск державного бібліографічного видання "Літопис книг" здійснюється двічі на місяць на основі обов'язкового примірника видань (відповідно до Закону України "Про обов'язковий примірник документів") [8].

Принципи відбору книг та брошур, їхнього бібліографічного опрацювання, систематизації й подальшого відображення у базі даних (БД) "Літопис книг" обумовлені існуючими нормативними та інструктивно-методичними матеріалами. Державний бібліографічний покажчик "Літопис книг" укладається згідно із ГОСТ 7.61—90 "Система стандартів по інформації, бібліотечному и издательскому делу. Издания. Государственные библиографические указатели" [5]. Складання бібліографічного запису здійснюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила складання" [3], ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 "Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання" [4].

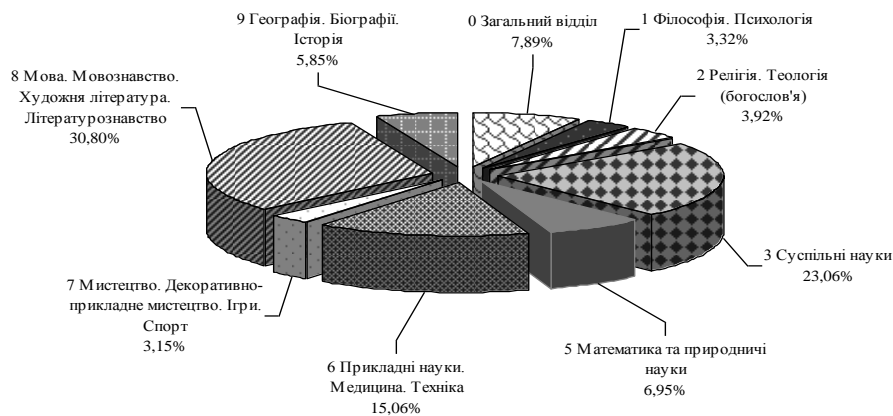
Бібліографічний запис вміщує: порядковий номер запису, заголовок бібліографічного запису (містить ім'я особи або назву установи), бібліографічний опис (основна назва та відомості, що розкривають основну назву, відомості про відповідальність (особи та організації, які брали участь у підготовці видання, відомості про видання (місце випуску, видавництво, рік випуску, кількість сторінок, наявність ілюстрацій (фотографій, таблиць, схем тощо), розміри книги, назва серії або підсерії, ISBN, тираж. Запис доповнюється номером державної реєстрації, а також індексами УДК і ББК та авторським знаком.

Державне бібліографічне видання "Літопис книг" містить у своїй структурі допоміжні покажчики (іменний, предметний, географічний, покажчик назв, помилкових ISBN, перелік мов, якими надруковано книги), які надають додаткову інформацію і будуть корисні в пошуку необхідних видань.

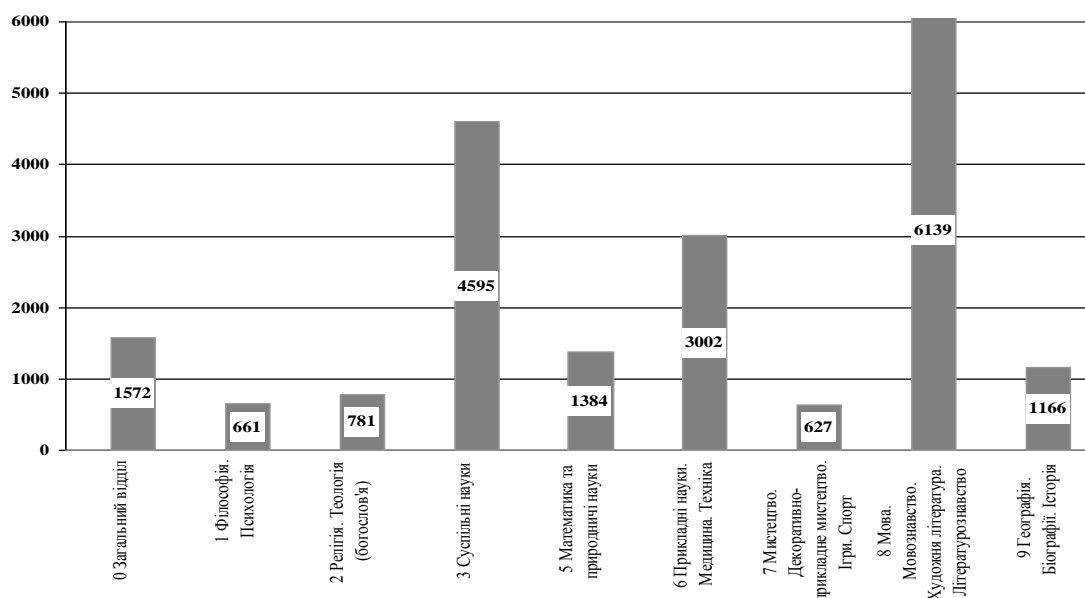
Групуються бібліографічні записи за класами, розділами та підрозділами УДК відповідно до таблиць "Розташування бібліографічних записів у державних бібліографічних покажчиках на основі Універсальної десятикової класифікації" (Київ, 2010 р.) [9]. Для відображення в державному бібліографічному покажчику "Літопис книг" відбір книг та брошур здійснюється з урахуванням їх призначення і значущості відповідно до вимог чинної інструкції, розробленої фахівцями Книжкової палати України.

Створення автоматизованого бібліографічного опису в базі даних (БД) "Літопис книг" дає можливість проаналізувати річний обсяг потоку книг та брошур за багатьма параметрами.

У діаграмах 1—16 наведено результати бібліометричного аналізу видань, записи на які містяться в базі даних "Літопис книг" за 2012 р.

Діаграма 1 — Процентний розподіл книг та брошур за класами УДК

Діаграма 2 — Кількісний розподіл книг та брошур за класами УДК

У діаграмах 1 і 2 наведено процентний та кількісний розподіл записів на книги та брошури за класами УДК:

0 Загальний відділ — 7,89%, або 1572 записи загального обсягу видань;

1 Філософія. Психологія — 3,32%, або 661 запис від загальної кількості;

2 Релігія. Теологія (богослов'я) — 3,92%, або 781 запис від загальної кількості;

3 Суспільні науки — 23,06%, або 4595 записів — посідає друге місце за кількістю опрацьованих видань;

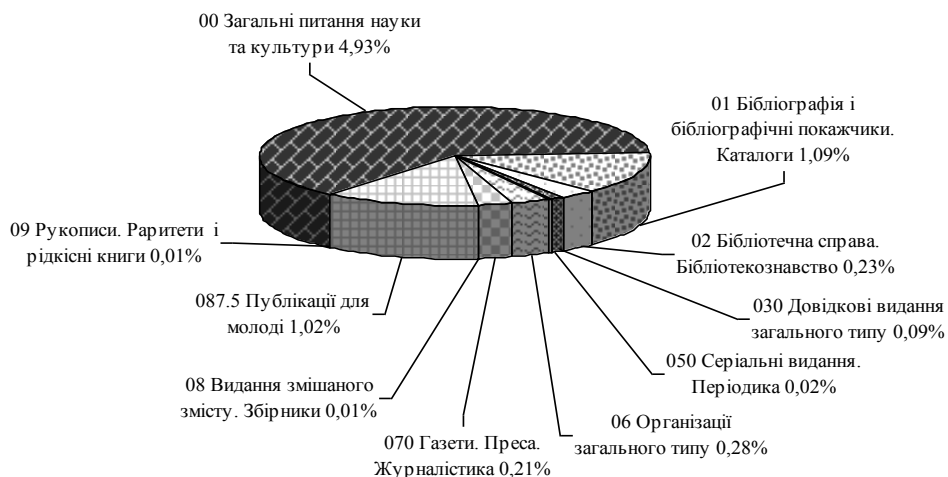
5 Математика та природничі науки — 6,95%, або 1384 записи загального обсягу;

6 Прикладні науки. Медицина. Техніка — 15,06%, або 3002 записи — на третьому місці за кількісним розподілом;

7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт — 3,15%, або 627 записів загального обсягу;

8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство — 30,80%, або 6139 записів — найбільша кількість серед загального масиву видань;

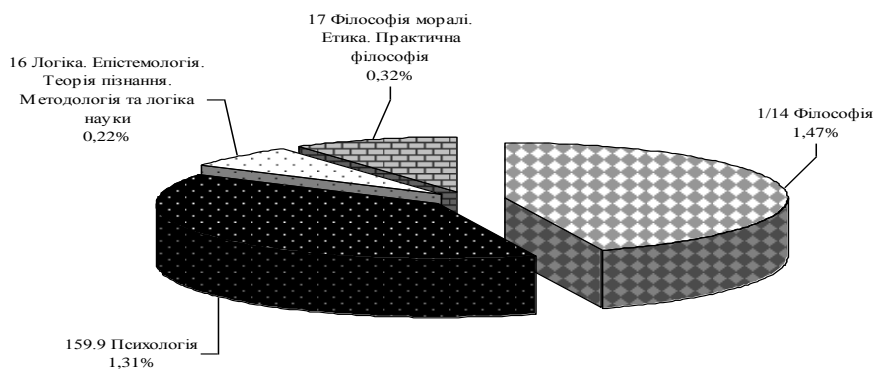
9 Географія. Біографії. Історія — 5,85%, або 1166 записів загального обсягу.

Діаграма 3 — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 0 Загальний відділ

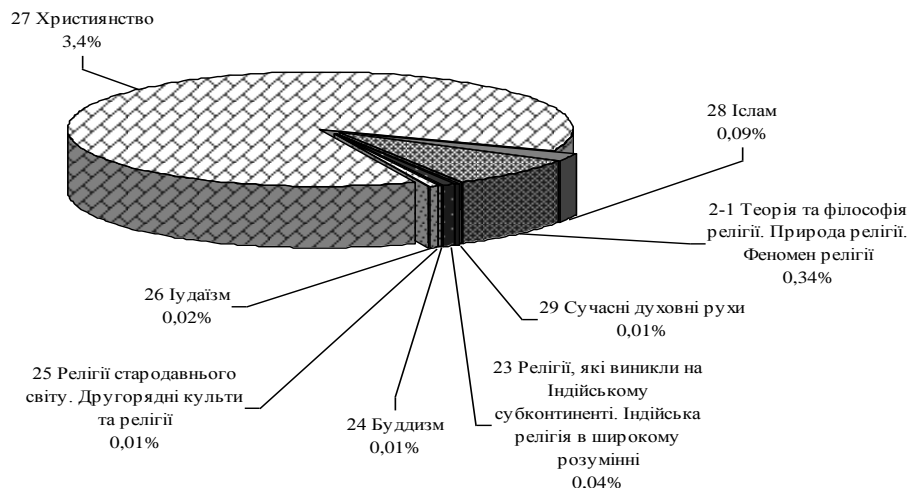
У діаграмі 3 наведено розподіл бібліографічних записів за розділами класу 0 Загальний відділ. Серед них вагому частину становлять видання із загальних питань науки та культури (4,94%, або 985 назв), 217 записів інформують про видання з питань бібліографії, тобто 1,09% від загальної кількості у базі даних. Підрозділ 087.5 Публікації для молоді складається із 203 записів на книги та брошури, що становить 1,02%. На розділ 06 Організації загального типу припадає 0,28%, або 55 бібліографічних записів та на розділ 070 Газета. Преса. Журналістика — 0,21%, або 42 записи. У розділі 02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство вміщена інформація про 46 видань (0,23%); у розділі 030 Довідкові видання загального типу — 0,09%, або 17 записів.

Розділ 050 Серіальні видання. Періодика складається з 4 бібліографічних записів, що становить 0,02%. Найменшою кількістю записів представлені розділи 08 Видання змішаного змісту. Збірники та 09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги — (по 0,01%, або 2 записи).

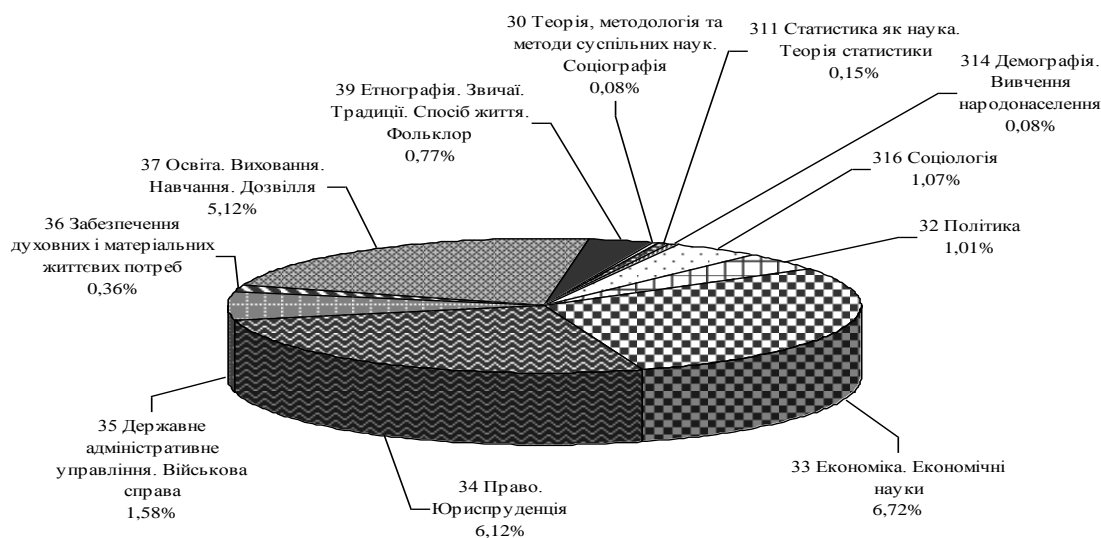
Діаграма 2.1. — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 1 Філософія. Психологія

За кількістю записів у класі 1 Філософія. Психологія (діаграма 4) лідирують видання з філософських наук (1,47%, або 293 записи) та психології (1,31%, або 262 записи). Незначною кількістю представлений розділ 17 Філософія моралі. Етика. Практична філософія (0,32%, або 63 записи). Найменшу частину записів уміщує розділ 16 Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки (0,22%, або 43 записи).

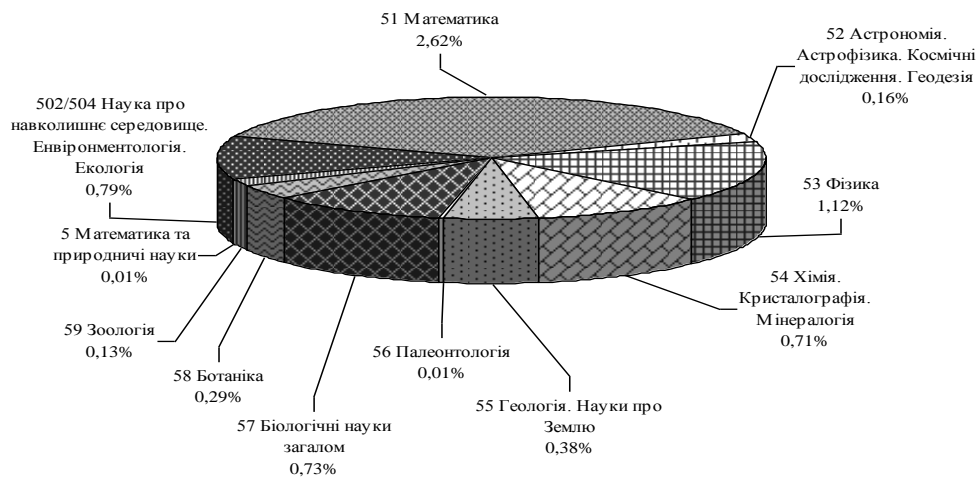
Діаграма 5 — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 2 Релігія. Теологія (богослов'я)

Клас 2 Релігія. Теологія (богослов'я) (діаграма 5) містить 781 запис на книги та брошури, з них найбільша кількість видань з християнства (3,42%, або 682 назви), з питань теорії та філософії релігії — 0,34% або 68 записів, ісламу — 0,09%, або 17 записів, індійських релігій — 0,04%, або 8 записів; іудаїзму — 0,02%, або 3 записи; по 0,01% або 1 запису припадає на видання з буддизму, релігій стародавнього світу та сучасних духовних рухів.

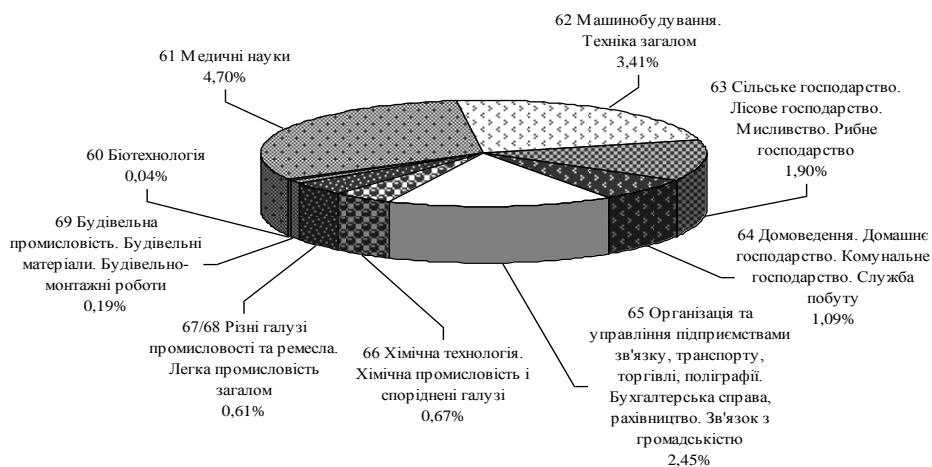
Діаграма 6 — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 3 Суспільні науки

Одним із найбільших за обсягом є клас 3 Суспільні науки (діаграма 6), значну частину якого становлять видання з питань економіки (6,72%, або 1339 записів), права (6,12%, або 1220 записів), а також освіти, навчання та виховання (5,13%, або 1022 записи). Меншою кількістю представлені видання з державного управління — 1,58%, або 315 записів, соціології — 1,07%, або 214 записів, політології — 1,01%, або 201 запис, етнографії та фольклору — 0,77%, або 153 записи, зовсім мало зафіксовано видань з соціального забезпечення (0,36%, або 71 запис), статистики (0,15%, або 29 записів). По 0,08% або 15 записів становлять видання з демографії та суспільних наук.

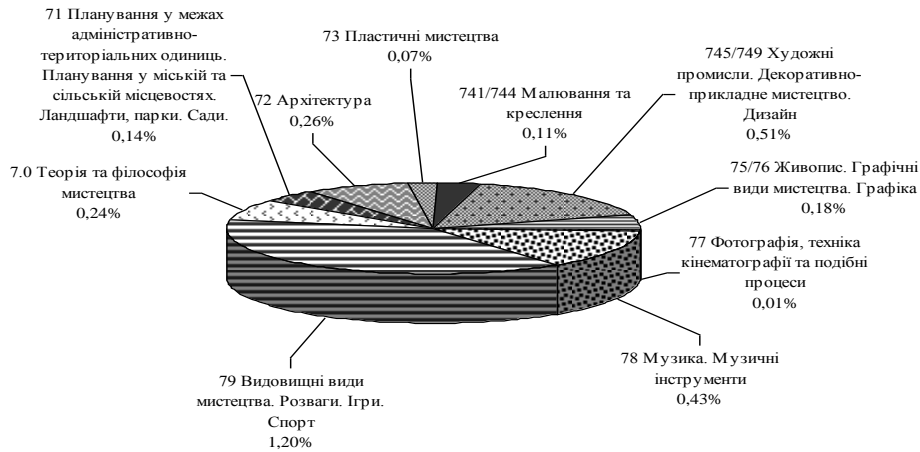
Діаграма 7 — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 5 Математика та природничі науки

У класі 5 Математика (діаграма 7) та природничі науки переважають видання з питань математики (2,62%, або 523 записи), фізики (1,12%, або 223 записи), екології (0,79%, або 158 записів), біологічних наук (0,73%, або 146 записів) та хімії (0,71%, або 142 записи). Незначною кількістю представлені публікації з питань геології (0,38%, або 76 записів), ботаніки (0,29%, або 57 записів), астрономії (0,16%, або 31 запис), зоології (0,13%, або 25 записів). Найменший відсоток становлять книги з природничих наук та палеонтології — по 0,01%, або 2 записи.

Діаграма 8 — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

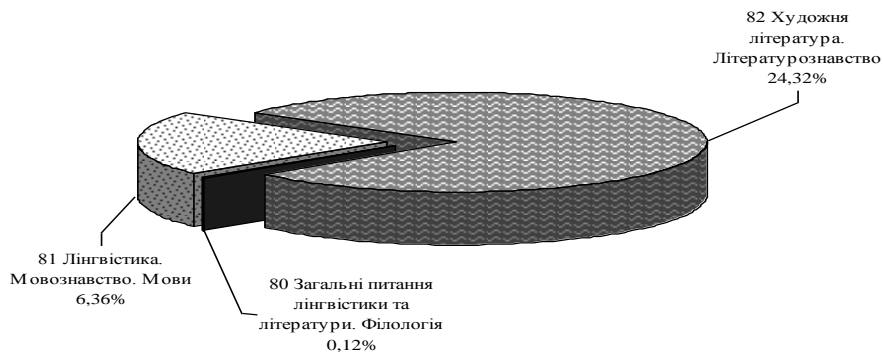
За кількістю записів у класі 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка (діаграма 8) переважають видання з питань медицини та охорони здоров'я (4,7%, або 937 записів), техніки та машинобудування (3,41%, або 680 записів), з організації виробництва, торгівлі та транспорту (2,45%, або 489 записів), а також сільського господарства (1,9%, або 370 записів) та публікацій з питань домоведення й комунального господарства (1,09%, або 217 записів). Найменша кількість видань припадає на розділи 66 Хімічна технологія. Хімічна промисловість і споріднені галузі (0,67%, або 134 записи), 67/68 Різні галузі промисловості та ремесла. Легка промисловість загалом (0,61%, або 122 записи) та 69 Будівельна промисловість. Будівельні матеріали. Будівельно-монтажні роботи (0,19%, або 37 записів).

Діаграма 2.1. — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт

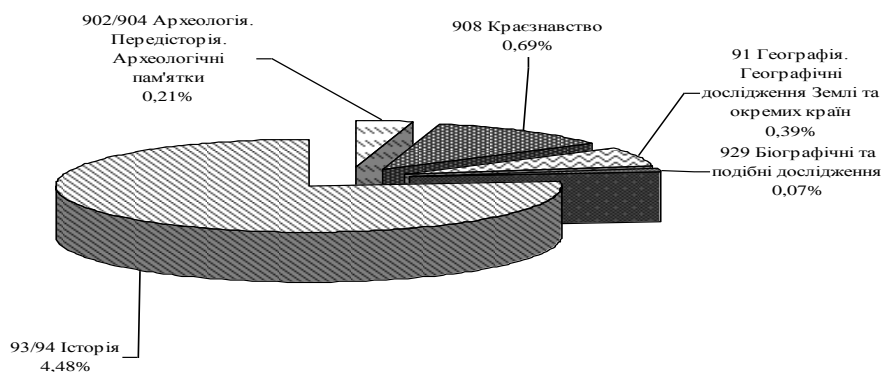
Клас 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт (діаграма 9)

представлений книгами про видовищні види мистецтва (театр, кінематографія, хореографія) та фізичну культуру й спорт (1,20%, або 239 записів), а також декоративно-прикладного мистецтва (0,52%, або 103 записи) та музикознавчими виданнями — 0,43% або 86 записів. Незначною кількістю записів представлені розділи 72 Архітектура (0,26%, або 52 записи) та 7.0 Теорія та філософія мистецтва (0,25%, або 49 записів). Найменша кількість видань у розділах 75/76 Живопис. Графічні види мистецтва. Графіка (0,18%, або 35 записів), 71 Планування у межах адміністративно-територіальних одиниць (0,14%, або 27 записів), 741/744 Малювання та креслення (0,11%, або 21 запис), 73 Пластичні мистецтва (0,07%, або 13 записів), 77 Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси (0,01%, або 2 записи).

Діаграма 10 — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство

Найбільшу частину класу 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство (діаграма 2.1.0) становлять бібліографічні записи на книги та брошури у розділі 82 Художня література. Літературознавство — 24,32%, або 4847 записів, з них переважна більшість припадає на літературно-художні видання (22,25%, або 4434 записи), а невеликий відсоток становлять видання з питань літературознавства (2,07%, або 413 записів). Розділ 81 Лінгвістика. Мовознавство. Мови включає 1268 бібліографічних записів, що становить 6,36%. Незначною кількістю представлені видання із загальних питань лінгвістики та літератури (0,12% або 24 записи).

Діаграма 11 — Процентний розподіл книг та брошур за розділами УДК класу 9 Географія. Біографії. Історія

До класу 9 Географія. Біографії. Історія (діаграма 11) увійшло 1166 бібліографічних записів на книги та брошури, серед яких найбільшу кількість становлять видання з історії — 4,49%, або 894 записи, з них великий відсоток (3,3%, або 657 записів) припадає на книги з історії України. Видань з краєзнавства зафіксовано 0,7%, або 140 записів, з питань географії та географічних досліджень — 0,39%, або 77 записів. Видання з археології становлять 0,21%, або 41 запис, з біографічних досліджень — 0,07%, або 14 записів.

Оскільки видавництвами та видавничими організаціями обов'язковий примірник творів друку в Україні (ОП) протягом останніх років надсилається нерегулярно і зі значним запізненням, то говорити про повне, точне, вичерпне відображення кількісного розподілу видань за роками випуску у БД "Літопис книг" неможливо (таблиця 1).

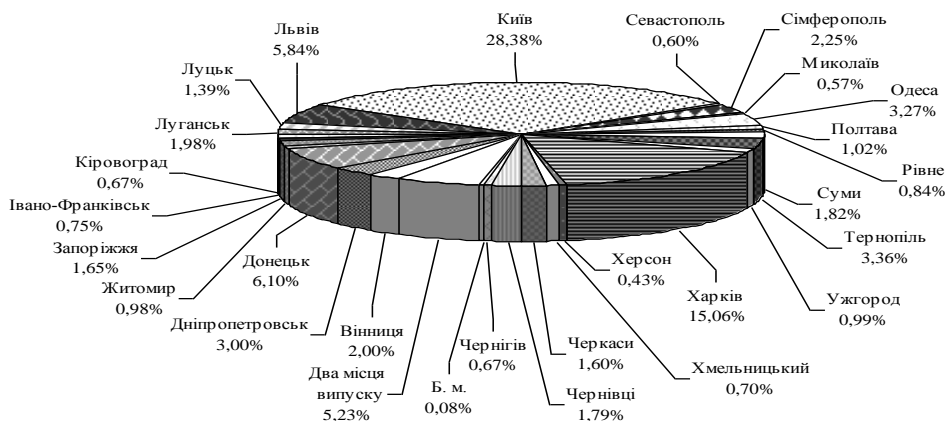
Таблиця 1 — Розподіл видань за роками випуску

Рік випуску	Кількість назв
2007	1
2008	103
2009	278
2010	2247
2011	12389
2012	4909

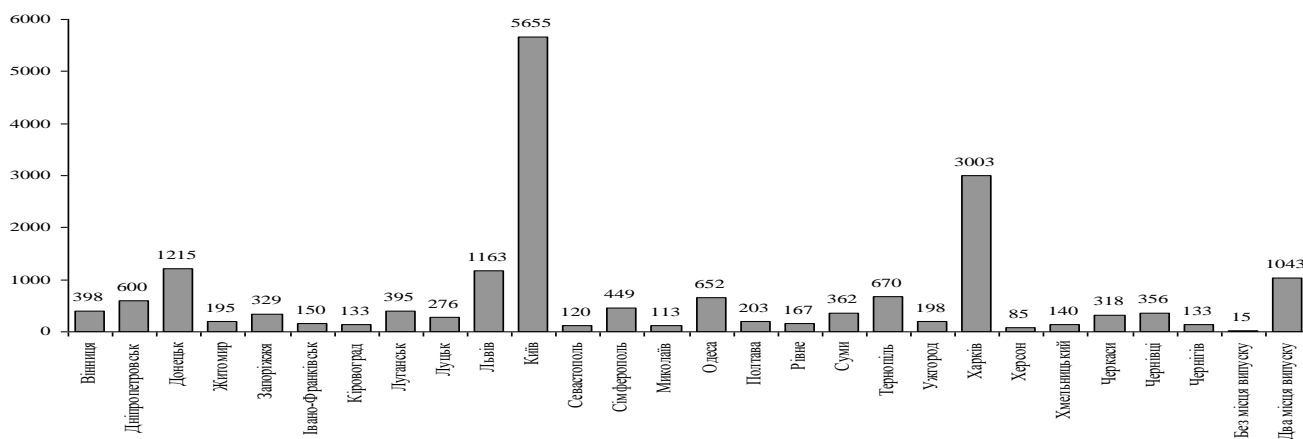
У діаграмах 12—13 наведено процентний та кількісний розподіл книг і брошур за місцем випуску видань, бібліографічний опис яких увійшов у базу даних "Літопис книг" 2012 р.

Результати кількісного аналізу виданих книг та брошур за місцем випуску дали можливість встановити: переважна їх більшість представлена видавництвами та видавничими організаціями Києва (28,38%, або 5655 записів), Харкова (15,06%, або 3003 записи), у 2,5 рази менше їх видано у Донецьку (6,10%, або 1215 записів). По інших містах маємо такі показники: Львів — 5,84%, або 1163 назви, Тернопіль — 3,36%, або 670 записів, Одеса — 3,27%, або 652 записи, Дніпропетровськ — 3,01 %, або 600 записів, Сімферополь — 2,25%, або 449 записів, Вінниця — 2%, або 398 записів, Луганськ — 1,98%, або 395 записів, Сум (1,82%, або 362 записи), Чернівці (1,79%, або 356 записів) та Запоріжжя (1,67%, або 329 записів). Незначна частина книжкової продукції належить видавництвам Черкас (1,6%, або 318 записів), Луцька (1,39%, або 276 записів), Полтави (1,02%, або 203 записи), Ужгорода (0,99%, або 198 записів), Житомира (0,98%, або 195 записів),

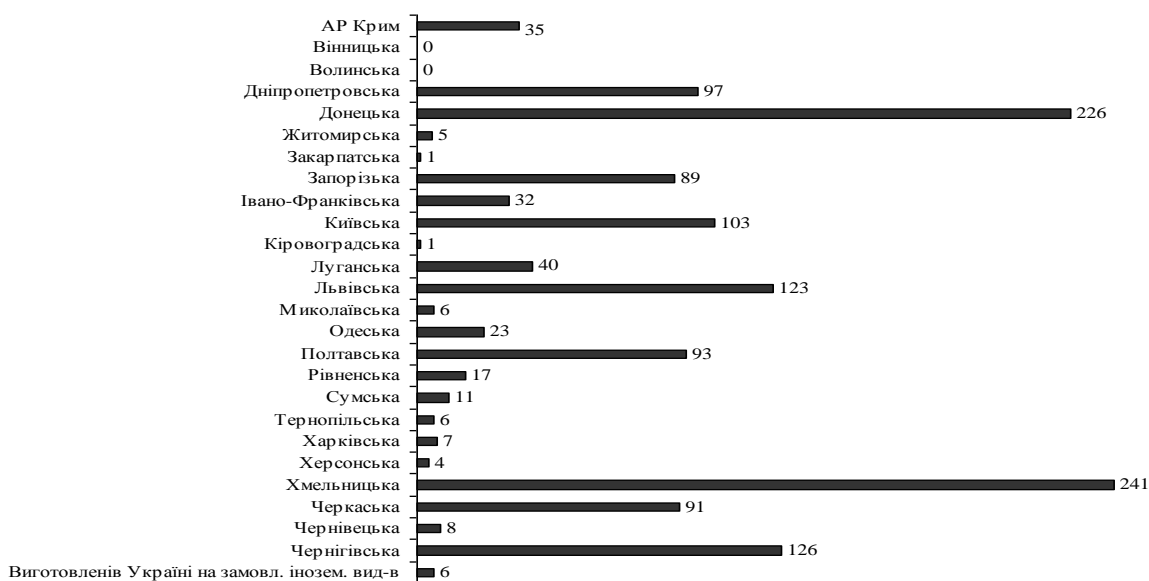
Рівного (0,84%, або 167 записів), Івано-Франківська (0,75%, або 150 записів), Хмельницького (0,7%, або 140 записів), Кіровограда та Чернігова (по 0,67%, або 133 записи), Севастополя (0,6%, або 120 записів), Миколаєва 0,57% (113 записів), Херсона (0,43%, або 85 записів). Книг та брошур із зазначенням двох місць випуску видань — 5,23%, або 1043 записів, без зазначення місця випуску — 0,08% або 15 записів.

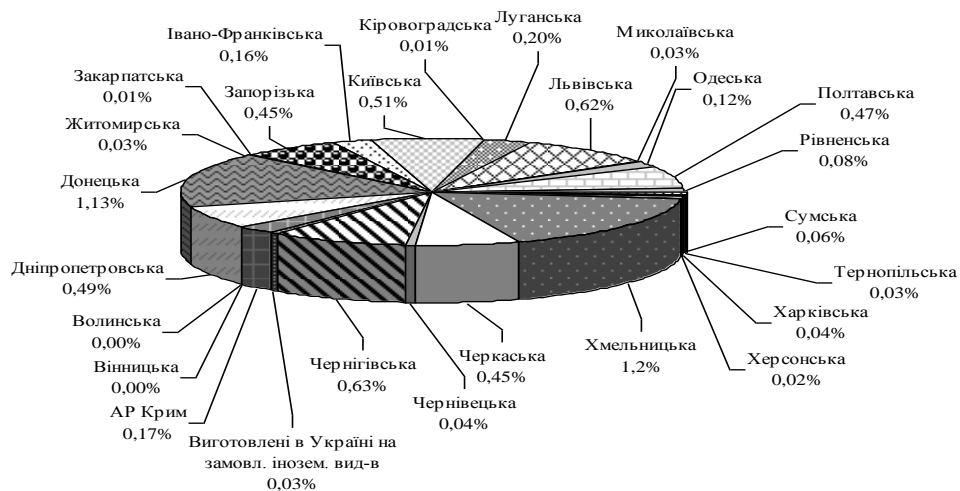
Діаграма 12 — Процентний розподіл книг та брошур за місцем випуску видання

Діаграма 13 — Кількісний розподіл книг та брошур за місцем випуску видання

Діаграма 14 — Кількісний розподіл книг та брошур за територіальною ознакою

Діаграма 15 — Процентний розподіл книг та брошур за територіальною ознакою

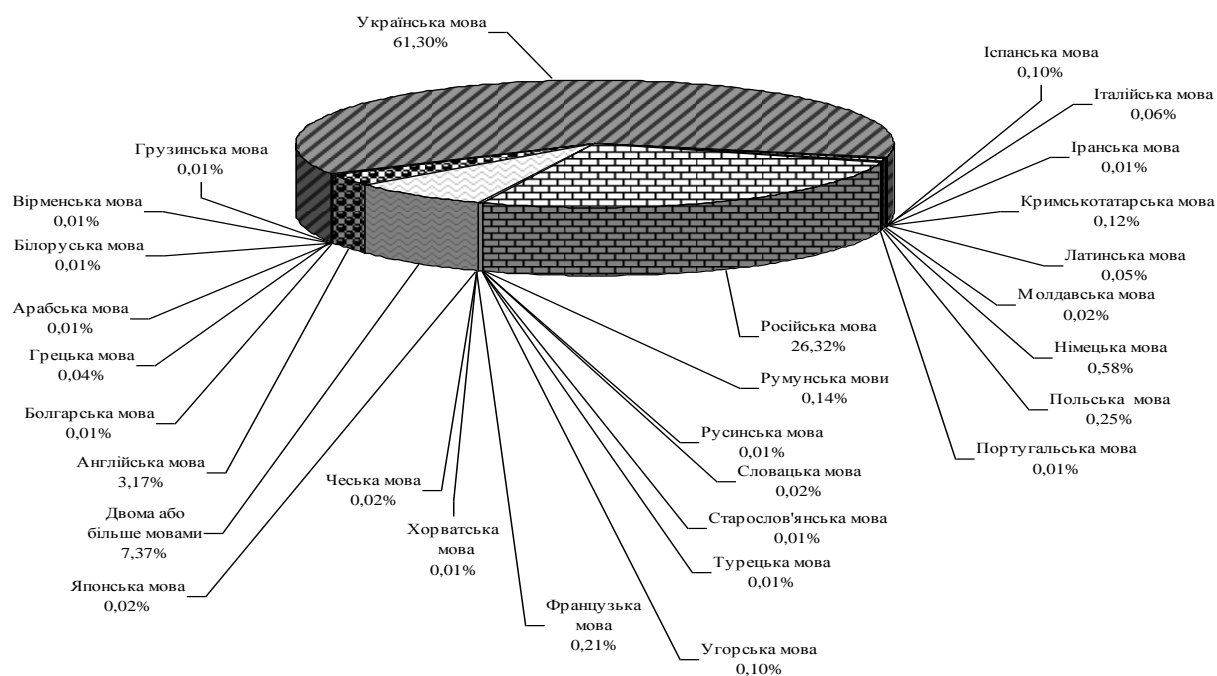
Аналіз динаміки та темпів розвитку українського книговидання за територіальною ознакою (діаграми 14—15) встановив, що тут лідирують Хмельницька (1,2%, або 241 запис), Донецька (1,13%, або 226 записів). Меншу кількість видань зафіксовано в Чернігівській (0,63%, або 126 записів), Львівській (0,62%, або 123 записи), Київській (0,51%, або 103 записи), Дніпропетровській (0,49%, або 97 записів), Полтавській (0,47%, або 93 записи), Черкаській (0,45%, або 91 запис), Запорізькій (0,45%, або 89 записів), Луганській (0,2%, або 40 записів), Івано-Франківській (0,16%, або 32 записи) та Одеській (0,12% або 23 записи) областям. На Автономну Республіку Крим припадає 0,17%, або 35 записів.

Зовсім незначний відсоток виданих книг та брошур спостерігаємо в Рівненській (0,08%, або 17 записів), Сумській (0,06%, або 11 записів), Чернівецькій та Харківській (по 0,04%, або 7 записів), Житомирській, Миколаївській та Тернопільській (по 0,03%, або по 6 записів), Херсонській (0,02%, або 4 записи), Закарпатській та Кіровоградській областях (по 0,01%, або 1 запису). та Одеській (0,05%, або по 9 записів), (0,04%, або 8 записів). Книги та брошури, виготовлені в Україні на замовлення іноземних видавництв, складають 0,03% або 6 записів.

Таблиця 2 — Кількісний розподіл книг та брошур за мовами

Мова	Кількість
Англійська	633
Арабська	1
Білоруська	1
Болгарська	1
Вірменська	1
Грузинська	1
Грецька	8
Українська	12220
Іспанська	20
Іранська	1
Італійська	12
Кримськотатарська	24
Латинська	10
Молдавська	4
Німецька	115

Мова	Кількість
Польська	49
Португальська	2
Російська мова	5249
Румунська	27
Русинська	1
Словацька	4
Старослов'янська	2
Турецька	2
Угорська	20
Французька мова	42
Хорватська	1
Чеська	3
Японська	3
Двома або більше мовами	1470

Діаграма 16 — Процентний розподіл книг та брошур за мовами

Аналіз кількісних показників розподілу книг та брошур за мовною ознакою (діаграма 16) засвідчив, що найбільшу кількість складають україномовні видання (61,3%, або 12 220 записів), менший відсоток припадає на книги та брошури, надруковані мовами народів світу (38,68%, або 7707 записів), серед яких домінують російськомовні (26,32%, або 5249 записів). Описи видань, що вийшли іншими мовами, розподілилися таким чином: англійською (3,17%, або 633 записи), німецькою (0,58%, або 115 записів), польською (0,25% або 49 записів), французькою (0,21%, або 42 записи), румунською (0,14%, або по 27 записів), кримськотатарською (0,12%, або 24 записи), іспанською та угорською мовами (по 0,1%, або 20 записів). Незначна частина належить публікаціям італійською (0,06%, або 12 записів), латинською (0,05% або 10 записів), грецькою (0,04% або 8 записів) мовами. У рівних частинах (0,02%, або по 3 запис) представлені книги та

брошури молдавською, словацькою, чеською, та японською мовами; по 0,01% арабською, білоруською, болгарською, вірменською, грузинською, португальською, русинською, старослов'янською, хорватською, турецькою мовами. Майже кожне дев'яте видання надруковано двома або більше мовами (1470 записів).

Висновки:

За допомогою бібліометричного аналізу БД "Літопис книг" за 2012 р. виявлено тематичний склад документного потоку книжкових видань України у відповідності з галузями науки, класифікованими за Універсальною десятиковою класифікацією, а також місце та мову випуску видань. На підставі отриманих результатів можемо зробити наступні висновки:

1. Найбільший відсоток книжкових видань у БД "Літопис книг" за 2012 р. становлять видання розділу 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство — 30,80%, або 6139 записів з 19 927, у тому числі: літературно-художні твори (4434 записи), видання з питань мовознавства (1268 записів) та літературознавства (413 записів); другим за кількістю записів є розділ 3 Суспільні науки — 23,06%, або 4595 записів. Найменше видань зафіксовано у розділі 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт — 3,15%, або 627 записів із загального обсягу.
2. За кількістю назв випущених книг та брошур, зареєстрованих у БД "Літопис книг" у 2012 р., домінують міста Київ (28,38%, або 5655 записів) та Харків (15,06%, або 3003 записи), найменше видань випущено в Херсоні (0,43%, або 85 записів);
3. За територіальною ознакою, а саме за областями, лідирують Хмельницька (1,2%, або 241 запис) та Донецька (1,13%, або 226 записів); найменшу кількість видань випущено у Закарпатській та Кіровоградській областях (по 0,01%, або по 1 запису);
4. Аналіз мовної структури БД "Літопис книг" за 2012 р. дав змогу встановити, що домінують україномовні видання (61,3%, або 12220 записів), книги та брошури, надруковані мовами народів світу становлять 38,68%, або 7707 записів, серед яких переважають російськомовні (26,32%, або 5249 записів).

Список використаної літератури

1. Афонін О. В. Українська книга в контексті світового книговидання / О. В. Афонін, М. І. Сенченко ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — К. : Кн. палата України, 2009. — 277 с. : іл., табл.
2. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила : ГОСТ 7.12—93. — [Взамен ГОСТ 7.12—77 ; введ. 1995—07—01]. — М. : Госстандарт России, 1995. — 17 с. — (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).
3. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1—2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. — [Чинний від 2006—10—11]. — К. :

- Держспоживстандарт України, 2007. — III, III, 47 с., включ. обл. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
4. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80—2000, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. — [Чинний від 2008—04—01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2009. — III, III, 7 с., включ. обл. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
 5. Издания. Государственные библиографические указатели. Общие требования : ГОСТ 7.61—90. — Дата введения 01.01.91. — М. : Изд-во стандартов, 1990. — 13 с. — (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).
 6. Методичні рекомендації щодо підготовки та редагування бібліографічних посібників у виданнях / [уклад.: П. М. Сенько, О. М. Устіннікова] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — К. : Кн. палата України, 2008. — 70 с.
 7. Очеретяна Л. О. "Літопис книг" у структурі інформаційного забезпечення суспільства / Лідія Очеретяна // Вісник Книжкової палати. — 2011. — № 4. — С. 19—22
 8. Про обов'язковий примірник документів : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 595-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 22/23. — Ст. 199.
 9. Розташування бібліографічних записів у бібліографічних покажчиках на основі Універсальної десятикової класифікації : таблиці класифікації / Кн. палата України ; [підгот. О. Устіннікова]. — К. : [б. в.], 2013. — 29 с.
 10. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила: ДСТУ 3582—97. — [Чинний від 1998—07—01]. К. : Держспоживстандарт України, 1998. — [57] с. окр. паг., включ. обл. — (Інформація та документація).
 11. Устіннікова О. Біля витоків державної бібліографії : (до 85-річчя "Літопису українського друку") / Ольга Устіннікова, Ніна Палашина // Вісник Книжкової палати. — 2009. — № 12. — С. 26—29.
 12. Устіннікова О. Державні поточні бібліографічні покажчики як безоплатна реклама видавничої продукції / Ольга Устіннікова, Раїса Красій // Вісник Книжкової палати. — 2007. — № 7. — С. 12—13.
 13. Швецова-Водка Г. М. Бібліографічні ресурси України : заг. характеристика / Г. Швецова-Водка. — Рівне : РДГУ, 2000. — 205 с.